

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
з навчальної роботи

_____ /Комаха Л.Г./

«__» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА

для студентів

галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

спеціальність **052 Політологія**

освітній рівень **Магістр**

освітня програма **Політологія**

спеціалізація

вид дисципліни **вільний вибір студента**

Форма навчання

Навчальний рік

Семестр

Кількість кредитів ECTS

Мова викладання

Форма заключного контролю

денна

2017/2018

IV

3

українська

екзамен

Викладач: Коршук Роман Миколайович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ - 2017

Розробник: Коршук Роман Миколайович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри
_____ (Шляхтун П.П.)

Протокол № __ від «_» _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «____» _____ 20__ року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«____» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про специфіку регіональної політики як складової політичної сфери людського життя, надання знань про основні регіональні процеси та явища у політиці, що дасть змогу студентам розуміти політичні процеси, що відбуваються в Україні та світі, вільно орієнтуватися в їх політичному житті.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. Знати структуру та функції політичної системи суспільства, її основні інститути (держава, політичні партії, громадські організації, органи місцевого самоврядування, засоби масової інформації), закономірності функціонування системи в цілому та її інститутів та основи функціонування економічної сфери людського життя.

2. Вміти на основі знань про політичну систему суспільства, її інститути, закономірності їх функціонування, орієнтуватися в політичних процесах, політичному житті конкретних країн.

3. Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних подій та явищ; використання іншомовних фахових політичних інформативних джерел.

3.Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Політична регіоналістика» належить до переліку дисциплін вибору ВНЗ та викладається у IV семестрі 2 року магістратури. Навчальна дисципліна знайомить студентів з місцем та роллю регіональних спільнот і інститутів в політичному житті держав, взаємодією центральних та регіональних політичних інститутів в умовах різних форм державного устрою. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методи, основні напрямки та проблематика сучасних досліджень регіональної політики. З'ясовуються основні характеристики регіону як політико-територіального утворення, засади регіональної політики як вертикальної взаємодії центр-регіони та горизонтальної взаємодії міжрегіональних відносин, суб'єкти та об'єкти регіональної політики, особливості регіоналізму та регіоналізації і взаємозв'язок даних феноменів з глобалізаційними процесами. Розглядається адміністративно-територіальна організація держав в умовах різних форм державного устрою, централізація та децентралізація як моделі внутрішньодержавного розвитку. Аналізується взаємозв'язок регіоналізму з процесами сепаратизму, іредентизму та сецесії. Розглядаються особливості регіональної політики в унітарних та федеративних державах, феномен регіоналізованих держав, причини формування та функціонування консоціальних демократій як способу подолання регіональної та етнічної фрагментації держави. На прикладі країн Європейського Союзу, США, Канади та ряду інших країн аналізується взаємозв'язок процесів регіоналізації та децентралізації з історичними, етнічними, культурними та політичними особливостями формування даних держав. З'ясовуються особливості регіональної політики в сучасній Україні, засади та перспективи її реформування, місце та роль регіонів і громад в процесі децентралізації влади..

4.Завдання (навчальні цілі) – оволодіння студентами понятійно-категоріальним апаратом та термінологією політичної регіоналістики; набуття студентами систематизованих знань про регіональну політику; формування у студентів навичок самостійного аналізу регіональної політики як в зарубіжних країнах, так і в Україні.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	понятійно-категоріальний апарат та термінологію політичної регіоналістики	Лекція, семінар, самостійна робота	Екзамен	5
1.2	Основні підходи до визначення регіону, сутність та особливості регіональної політики, причини та сутність регіоналізму і регіоналізації.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, екзамен	5
1.3	Особливості адміністративно-територіальної організації сучасних держав, місце та роль в регіональній політиці місцевого самоврядування, можливість взаємозв'язку регіоналізму, автономізації, федералізації, сепаратизму та іредентизму	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, екзамен	5
1.4	Особливості регіональної політики в унітарних та федеративних державах	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, контрольна робота, екзамен	6
1.5	Особливості формування та функціонування регіональних політичних еліт та регіональних політичних партій та механізми реалізації їх інтересів у політиці	Лекція, Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, екзамен	5
1.6	Регіональну політику в сучасній Україні, особливості реформи децентралізації в сучасній українській державі	Лекція, Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, реферат екзамен	14
	Вміти:			
2.1	застосовувати понятійно-категоріальний апарат політичної регіоналістики в науковому аналізі політичних процесів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	10
2.2	аналізувати політичні процеси, пов'язані з регіональною політикою, що відбуваються як в Україні, так і в конкретних зарубіжних країнах, робити відповідні висновки та узагальнення	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	15
2.3	формулювати рекомендації щодо практичного здійснення регіональної політики	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат, текст рекомендацій	15
	Комунікація:			
	використовувати знання	Семінар,	Усна доповідь,	3

3.1	іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої літератури з політичної регіоналістики, в підготовці до семінарських занять та написанні самостійних робіт	самостійна робота	реферат	
3.2	презентувати результати проведених політико-регіональних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Семінар, самостійна робота	дискусія, реферат	3
3.3	вести полеміку з питань, присвячених проблематиці регіональної політики, на основі володіння понятійно-категоріальним апаратом політичної регіоналістики	Семінари	Дискусія	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із політико-регіональних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	2
4.2	самостійно вирішувати комплексні завдання, пов'язані із верифікацією результатів існуючих оприлюднених досліджень регіональної політики, та порівнювати їх із результатами проведених власних досліджень	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених політико-регіональних досліджень та обстоювати власну наукову позицію	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, екзамен	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	4.1	4.2
Програмні результати навчання (назва)					

--	--	--	--	--	--

7.Схема формування оцінки.

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає оцінювання теоретичної підготовки (результати навчання 1.1–1.6); оцінювання практичної підготовки (результати навчання 2.1-2.3); оцінювання комунікації (результати навчання 3.1-3.3); оцінювання автономності та відповідальності (результати навчання 4.1-4.3). Загальна оцінка складає до 100 балів, що розподіляються на 60 і 40 балів відповідно між результатами семестрового і підсумкового (на екзамені) оцінювання.

7.1. Форми оцінювання знань студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Усна доповідь (до 5 балів): Р.Н. 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3
2. Доповнення (до 3 балів)
3. Реферат (до 5 балів): Р.Н. 1.4, 1.5, 1.6. 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1
4. Контрольна робота (до 10 балів): Р.Н.1.3, 1.4, 1.6

Вибір і комбінування форм оцінювання знань студентів та нарахування відповідної кількості балів здійснюються залежно від конкретних навчальних ситуацій.

- **підсумкове оцінювання:** усний екзамен із письмовою складовою. Крім екзаменаційного білета, що містить три питання, студент отримує аркуш паперу, на якому у формі тез розкриває зміст питань білета. Під час опитування студента враховується викладене ним на аркуші;

- **умови допуску до підсумкового екзамену:** студент допускається до складення екзамену за умови отримання ним за результатами семестрового оцінювання щонайменше 36 балів.

7.2. Організація оцінювання: оцінювання здійснюється за чотирибальною національною шкалою з переведенням у бали за стобальною шкалою: “відмінно” – 40 балів; “добре” – 30 балів; “задовільно” – 20 балів; “незадовільно” – 0 балів. Критерії оцінювання:

“відмінно” – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу;

“добре” - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але не вистачає аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

“задовільно” – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, у відповіді є суттєві неточності;

“незадовільно” – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Остаточна оцінка є сумою балів, отриманих за результатами семестрового оцінювання і безпосередньо на екзамені.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. . Політична регіоналістика як наукова дисципліна	2	1	9
2	Тема 2. Регіональна політика та регіональні політичні процеси	2	1	10
3	Тема 3. Держава як територіально-політична система	2	2	10
4	Тема 4. Особливості регіональної політики в унітарних та федеративних державах	2	2	10
5	Тема 5. Особливості регіональної політики в умовах консоціальної демократії	2	2	8
6	Тема 6. Регіональні політичні еліти та політичні партії як суб'єкти політичного процесу	2	1	8
7	Тема 7. Регіональна політика в сучасній Україні	2	2	9
	Контрольна робота		1	
	ВСЬОГО	14	12	64

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій - 14 год.

Семінарів - 12 год.

Самостійної роботи - **64** год.

Рекомендована література:

Основна:

1. Бусьгіна І.М. Політична регіоналістика: Учебне посібник. М.: МГІМО (У); РОССПЭН, 2006.
2. Косов Ю.В., Фокіна В.В. Політична регіоналістика. СПб.: Пітер, 2009.
3. Панченко Т.В. Політична регіоналістика : навч. посібник / Т.В. Панченко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011.

4. Регіональна політика та механізми її реалізації / НАНУ; Ін-тут регіональних досліджень; За ред.: М.І.Долішнього. – Київ : Наукова думка, 2003.
5. Туровский Р.Ф. Политическая регионалистика: учеб. пособие для вузов. М. 2006.
6. Туровский Р.Ф. Центр и регионы: проблемы политических отношений. - М. 2007.
7. Черникова В.В. Политическая регионалистика: Учебное пособие по специальности 020301 – Политология. Воронеж: «Истоки», 2004.
8. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів. – К., 2005.
9. Штанько М.А. Политическая регионалистика: учебное пособие.- Томск. 2006.
10. Globalization, Institutions and Regional Development in Europe. Amin A., Thrift N. (Eds.) Oxford: Oxford University Press, 1994.

Додаткова:

1. Актуальні проблеми стратегії розвитку України: регіональний вимір : Науковий збірник / Нац. ін-т стратегічних досліджень Президента України; Ред.кол.: З.С. Варналій, В.О. Приходько, С.І. Мітряєва. – Ужгород, 2003.
2. Варналій З.С. Регіональна політика України: нові умови, нові вимоги // Стратегічні пріоритети : Науково-аналітичний щоквартальник / Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ, 2007. – № 1 (2).
3. Гайдук В., Кучеренко Т., Михальченко М. Україна у регіональному вимірі: проблеми та перспективи. -Донецьк, 2002.
4. Гібернау М. Ідентичність націй. – К. 2012
5. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика : Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів / МОНУ;Луган.держ.пед.ун-тет ім.Т.Шевченка; Уклад.:І.Ф.Кононов,В.П.Бородачов,Д.М.Топольськов. – Луганськ : Альма матер;Знання, 2002.
6. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / Варналій З.С. [та ін.] ; за ред. З.С. Варналія. – Київ : НІСД, 2007.
7. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі 20-21 століть: нові пріоритети / М.І. Долішній; НАНУ; Ін-т регіональних досліджень. – Київ : Наукова думка, 2006.
8. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. – К.: Основи,1996
9. Зоткін А. Роль региональных элит и столичного истеблишмента в формировании властной элиты Украины. / Социология: теория, методы, маркетинг. – 2004. - № 3.
10. Коршук Р.М. Етнополітологія: Навчальний посібник К. 2011
11. Кучеренко Т.В. Взаємодія центральної та регіональних еліт у політичному процесі держави.// Вісник Хар. Нац. Ун-ту. – 2000. № 470. Питання політології.
12. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. – М.: Аспект Пресс, 1997.

13. Макарычев А.С. Регион в составе федерации: ранний американский опыт в сравнительной перспективе // Сравнительный регионализм: Россия – СНГ – Запад. Н.Новгород, 1997.
14. Максимов В.В. Экономический потенциал региона (анализ, оценка, использование). Монография. – Луганск. – 2002. – 360 с.
15. Панухник О.В. Державна регіональна політика як засіб регулювання розвитку регіонів: проблеми становлення : розвиток продуктивних сил і регіональна економіка // Актуальні проблеми економіки : Науковий економічний журнал / Національна академія управління. – Київ, 2007. – № 7.
16. Погорельская С.В. Бельгия и Европа. Бельгийский федерализм - лаборатория европейского единства // Актуальные проблемы Европы : сборник научных трудов / РАН, Ин-т научной информации по общественным наукам. – Москва, 2009. – № 3 : Сепаратизм в современной Европе. – С. 175-193. – ISSN 0235-5620
17. Регионалистика и этнополитология / Редкол.: Р.Ф. Туровский (отв. ред.) и др. – М.: Российская ассоциация политической науки (РАПН); Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2008.
18. Регіональна політика України: інституційно-правове забезпечення / Нац. ін-т стратег. досліджень; За ред. З. Варналія; Упоряд. З.Варналій, Є.Жемеренко, В.Жук, А.Павлюк. – Київ : НІСД, 2004. – 521 с. – (Регіональний розвиток ; Вип.6).
19. Регіональна політика: методологія, методи, практика. НАН України, Інститут регіональних досліджень. За ред.. М.І. Надолішнього. – Львів, 2001
20. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : Монографія / НІСД. Авт.: Варналій З.С., Мокій А.І., Новікова О.Ф., Романюк С.А. та ін. За ред. З.С. Варналія. – Київ : Знання України, 2005.
21. Уткин Э.А., Денисов А. Ф. Государственное и региональное управление. – М., 2002.
22. Фарукшин М.Х. Федерализм: теоретические и прикладные аспекты. – М.: Юрист, 2004. – 527 с
23. Чиркин В.Е. Конституционное право зарубежных стран: Учебник. – М.: Юрист, 2002. – 622 с
24. Шаповал В.М. Державний лад країн світу: Довідник. К., 1999
25. Kaempf O. Internationalisierung substaatlicher Regionen. Stuttgart: ibidem- Verlag, 2002.
26. Smith M.P. Transnational Urbanism: Locating Globalization. Oxford: Blackwell, 2001.